

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 6-IX.2012

RPO-680042-II-704.3/11/PM

00-090 Warszawa   Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 22 827 64 53

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z wnioskami wpływającymi od osób pozbawionych wolności oraz na podstawie obserwacji poczynionych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w trakcie wizytacji jednostek penitencjarnych podjęłam do badania kwestię stosowania kamer, monitorujących zachowanie skazanych w salach do udzielania widzeń bez osoby dozorującej.

W mojej ocenie, instalowanie kamer w tych pomieszczeniach stoi w sprzeczności z intencją jaka przyświecała ustawodawcy wprowadzającemu tę formę nagrody (art. 138 § 1 pkt 2 k.k.w.). Prawodawca wskazując, że jest to widzenie bez osoby dozorującej, nakazał odstąpić od wymogu nadzoru nad skazanym i osobami go odwiedzającymi, przyznając im większą swobodę i szerszy zakres prywatności podczas tego widzenia.

W piśmie skierowanym do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lutego br. zakwestionowałam montowanie kamer w salach do udzielania widzeń bezdozorowych.

W odpowiedzi z dnia 6 marca br. Dyrektor Generalny nie podzielił mojej interpretacji przepisów dotyczących warunków udzielania widzenia bez osoby dozorującej.

Dyrektor Generalny wskazał, że art. 138 § 1 pkt 2 k.k.w. określa formę nagradzania osadzonych jako widzenia bez osoby dozorującej, a nie jako widzenia bezdozorowego. Zwrócił uwagę, że nagrodowy charakter widzenia przejawia się w braku

obecności osoby dozorującej podczas jego przeprowadzania, co jednak nie oznacza, że administracja zakładu karnego w trakcie takiego widzenia pozbawiona jest możliwości zapewnienia bezpieczeństwa osobom odwiedzającym. Każdy przypadek stosowania monitoringu ma w założeniu zapewnienie ochrony i bezpieczeństwa, przy jednoczesnym poszanowaniu intymności osadzonych, i w tym celu ustawodawca wyposażył (w art. 73a § 8 k.k.w.) dyrektorów zakładów karnych w możliwość podejmowania decyzji, w których miejscach i pomieszczeniach może umieszczać kamery.

Nie sposób kwestionować wagi względów ochrony i bezpieczeństwa, nie powinny one jednak całkowicie determinować postępowania z więźniami.

Przepis art. 73a § 2 k.k.w. *de facto* umożliwia instalowanie kamer we wszystkich pomieszczeniach jednostki penitencjarnej. Przy podejmowaniu decyzji o miejscu zainstalowania kamery należy jednak mieć na względzie przeznaczenie pomieszczenia oraz *ratio legis* innych przepisów dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności. Przyjmując jego szeroką interpretację należałoby stwierdzić, iż można montować kamerę nie tylko w salach „ogólnych” do udzielania widzeń bez osoby dozorującej (art. 138 § 1 pkt 2 k.k.w.), ale również w oddzielnym pomieszczeniu do widzeń, bez osoby dozorującej (art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w.).

Należy również zauważyć, że w art. 67 § 2 k.k.w. i art. 82 § 1 k.k.w. ustawodawca zawarł prymat zasady indywidualnego oddziaływania oraz postępowania ze skazanymi. Administracja zakładu karnego dysponuje instrumentami, które pozwalają na zdiagnozowanie skazanych, mogących podejmować działania godzące w bezpieczeństwo jednostki. Decyzję dyrektora jednostki penitencjarnej o udzieleniu skazanemu widzenia w formie przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 2 k.k.w. poprzedza ocena wychowawcy działu penitencjarnego, że w czasie widzenia będzie on przestrzegał porządku prawnego. Zgodnie z dyrektywą art. 67 § 1 k.k.w., wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzanie w skazanych woli współdziałania w kształtowaniu ich społecznie pożądanых postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa. Udzielenie nagrody w postaci widzenia - na terenie zakładu karnego - w warunkach braku kontroli ze strony funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, służy także stopniowemu budowaniu zaufania, prowadzącego do udzielenia widzenia poza

obróbem jednostki penitencjarnej. Widzeniu udzielanemu w warunkach stałej kontroli poprzez system monitorowania, zapewniającego możliwość obserwowania zachowania skazanego, waloru takiego przyznać nie można. Możliwość odbywania widzenia bez osoby dozorującej stanowić ma również istotny czynnik motywujący skazanych do wyróżniania się dobrym zachowaniem w czasie odbywania kary, co warunkuje przyznanie nagrody (art. 137 k.k.w.).

Należy również wskazać, że w piśmie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 29 grudnia 2009 r. w sprawie wątpliwości co do konstytucyjności przyznania dyrektorowi zakładu karnego szerokich uprawnień do określenia miejsc i pomieszczeń, w których może być stosowane monitorowanie zawarto stwierdzenie, iż miejsca te w żaden sposób nie ingerują w sferę życia prywatnego skazanego, monitorowanie nie ma na celu obserwacji zachowania skazanego, a spełnia jedynie pomocniczą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra o podjęcie działań zmierzających do zmiany istniejącej praktyki w przedmiotowym zakresie i zapewnienia skazanym i ich rodzinom właściwych warunków odbywania widzeń bez osoby dozorującej.

Leszcy wprawy sremdu

Leszcy wprawy sremdu